

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **D.**, M., IČO: X., zast. M., advokát, H., proti žalovanému: **I.**, T., zast. J., advokát, H., o zaplatenie 1 711 980 Sk s prísl., na odvolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 4 Cb 29/00-175 zo dňa 15. júna 2006, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 4 Cb 29/00-175 zo dňa 15. júna 2006 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom krajský súd, ako súd prvého stupňa, zamietol žalobu o zaplatenie 1 711 980 Sk s prísl. Žalovanému náhradu trov konania nepriznal. V dôvodoch svojho rozhodnutia poukázal na vykonané dokazovanie predloženými písomnosťami, výpoveďou svedka I., bývalého generálneho riaditeľa V., zistil skutkový stav a na základe vykonaného dokazovania, poukázal na znenie ustanovenia § 529 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, § 358 a § 363 Obchodného zákonníka, § 580 a § 524 ods. 1 Občianskeho zákonníka pričom uviedol, že ustanovenie § 524 ods. 1 Občianskeho zákonníka dáva možnosť veriteľovi postúpiť svoju pohľadávku aj bez súhlasu dlžníka písomnou zmluvou na iného. Postúpenie pohľadávky je povinný postupca bez zbytočného odkladu oznámiť dlžníkovi (§ 526 ods. 1 Občianskeho zákonníka). V tomto prípade pôvodný žalobca V. postúpila svoje pohľadávky proti spoločnosti C. ako dlžníkovi v celkovej výške 1 711 980 Sk na postupcu, žalovaného. Postúpenie pohľadávky bolo odplatné, aj keď priamo v bode V zmluvy o postúpení pohľadávok nie je uvedená výška odplaty, ale povinnosť zaplatiť za postúpené pohľadávky do 17.11.1998. Pokiaľ Krajský súd v Prešove medzitýmnym rozsudkom č. k.

4 Cb 29/00-100 zo dňa 15.4.2002 rozhodol o tom, že nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia je dôvodný, tak po odvolaní žalovaného NS SR rozsudkom zo dňa 25.11.2003 potvrdil medzitýmny rozsudok Krajského súdu v Prešove s tým, že ak zmluva o postúpení pohľadávok neobsahuje inú výšku ako je súhrnná čiastka postúpených pohľadávok, t. j. suma 1 711 980 Sk, je túto sumu potrebné považovať za odplatu za postúpenie pohľadávky. Vyššie uvedená zmluva je platná, ale zanikla nezaplatením odplaty do 17.11.1998, čo je v súlade s čl. VI bod 2 zmluvy o postúpení pohľadávok. Keďže žalovaný za postúpenie pohľadávky žalobcovi odplatu nezaplatil, vzniklo mu bezdôvodné obohatenie v zmysle § 451 Občianskeho zákonníka. V danom prípade žalovaný má zaplatiť za postúpené pohľadávky sumu 1 711 980 Sk, čo sa rovná čiastke postúpených pohľadávok. S týmito nadobudnutými pohľadávkami od pôvodného žalobcu I. ako vlastníka pohľadávok išiel za dlžníkom C. za účelom vymoženía pohľadávok z predmetu sporu. Dlžník C. sa bránil povinnosti zaplatiť 1 711 980 Sk, nakoľko získal pohľadávky P., ktoré táto prešovská firma mala ako veriteľ proti V. ako jej dlžníkovi. Dňa 27.10.1998 potom došlo k uzavretiu dohody o započítaní vzájomných pohľadávok I., ktoré mal z postúpenia od P. proti V.. Stretom týchto pohľadávok a ich započítaním, vzájomné pohľadávky týchto účastníkov dohody o započítaní zanikli (§ 580 Občianskeho zákonníka) a nedošlo k žiadnym platbám na pohľadávky medzi spoločnosťami V., I., C. a P.. Ak pôvodný žalobca V. postúpil pohľadávky z predmetu sporu voči dlžníkovi, kde dlžník použil na započítanie voči postupcovi V. svoje na započítanie spôsobilé pohľadávky, ktoré mal voči postupcovi, potom podľa § 527 ods. 1 Občianskeho zákonníka V. zodpovedal postupcovi za hodnotu postúpených pohľadávok, ak dojednanie bolo za odplatu. Ak dlžník V. C. mal proti získaným pohľadávkam I. vzájomné započítateľné pohľadávky voči V. potom sa žalobca nemôže domáhať plnenia zo zmluvy o postúpení pohľadávok, ak tieto pohľadávky zanikli započítacím úkonom zo strany C. proti novému veriteľovi I., na ktorého prešli pôvodné pohľadávky V. proti C.. Nie je možné, aby V. neplnil jednak svoje záväzky voči C., ak C. má pohľadávky od P. proti V. a súčasne v takej výške 1 711 980 Sk získal aj odplatu od I., na ktorého postúpil pohľadávky voči C. a tieto zanikli započítacím prejavom C. proti I. ako novému veriteľovi na základe zmluvy o postúpení pohľadávok. Zodpovednosť postupcu, v danom prípade pôvodného žalobcu V. za vymožitelnosť pohľadávok zo zmluvy o postúpení z 27.10.1998 predpokladala, že I. získa bonitné pohľadávky, ktoré bude ďalej ako veriteľ vymáhať od dlžníkov pôvodného

postupcu. Ak dlžník započítal svoje spôsobilé pohľadávky voči svojmu veriteľovi, v tom prípade už I. nie je zákonné zo strany žalobcu požadovať zaplatenie odplaty za postúpené pohľadávky, ak žalobcovi zanikla povinnosť splácať dlhy svojím veriteľom v rozsahu 1 700 000 Sk. Nie je zákonné požadovať aj zaplatenie odplaty za postúpené pohľadávky, ktoré zanikli zápočtom vykonaným dlžníkom pôvodného postupcu. Z toho dôvodu, súd nárok žalobcu ako nedôvodný zamietol. Zákonné ustanovenie § 527 ods. 1 Občianskeho zákonníka predpokladá, že postupca bude postupovať za odplatu také pohľadávky, ktoré postupník vymôže. Ak dlžník má započítateľné pohľadávky voči veriteľovi, potom už veriteľ nemôže požadovať odplatu od postupníka v zmysle § 527 ods. 1 písm. c/ Občianskeho zákonníka, ak sa dlžník úspešne ubráni započítaním svojich pohľadávok voči veriteľovi. Zodpovednosť postupcu za bonitu pohľadávok sa premietla v zamietnutí návrhu na zaplatenie ceny postúpených pohľadávok, ak dlžník má spôsobilé pohľadávky na zápočet proti postupcovi. O trovách konania rozhodol súd podľa § 142 ods. 1 OSP, kde úspešný žalovaný v konaní náhradu trov nežiadal, preto mu nebola priznaná.

Proti tomuto rozsudku podal žalobca odvolanie. Ako dôvod odvolania uviedol, že prvostupňový súd na základe vykonaného dokazovania dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Poukazuje na dôvody medzitémneho rozhodnutia s tým, že krajský súd dospel v odôvodnení medzitémneho rozsudku k správneému záveru, že dohoda č. 192/98 o započítaní vzájomných pohľadávok upravuje započítanie pohľadávky žalovaného voči C. nadobudnutej na základe postúpenia od V. proti pohľadávke C. voči žalovanému na zaplatenie odplaty za postúpenie pohľadávky voči P.. Krajský súd v Prešove takéto skutkové zistenie v odôvodnení medzitémneho rozsudku oprel o vykonanie dôkazu – oboznámenie sa s obsahom zmluvy o postúpení pohľadávok uzavretej dňa 27.10.1998 medzi C. ako postupcom a žalovaným ako postupníkom. Napriek tomu, že v konaní ďalšie relevantné dôkazy vykonané neboli, súd v odôvodnení napadnutého rozsudku nesprávne uvádza, že dňa 27.10.1998 došlo k uzavretiu zmluvy o postúpení pohľadávok medzi postupcom C. a postupníkom I. –., kde predmetom postúpenia bola pohľadávka, ktorú eviduje akciová spoločnosť P. vo výške 1 864 840 Sk. Nie je zrejmé, ako mohol C., a. s. postúpiť žalovanému pohľadávku, ktorú eviduje akciová spoločnosť P. voči V. Nie je zrejmé, z čoho tak usudzoval prvostupňový súd, avšak je zaujímavé, že na strane 2 napadnutého rozsudku chýba medzi vymenovanými vykonanými dôkazmi zmluva

o postúpení pohľadávok zo dňa 27.10.1998, uzavretá medzi C. ako postupcom a žalovaným ako postupníkom, hoci na strane 2 medzitýmneho rozsudku je tento dôkaz uvedený a tento dôkaz a jeho vyhodnotenie je pre posúdenie predmetného sporu kľúčové. Z vykonaného dokazovania je podľa názoru žalobcu celkom zrejmé, že dňa 27.10.1998 uzavrel žalobca, resp. jeho právny predchodca V. ako postupca so žalovaným ako postupníkom, zmluvu o postúpení pohľadávok vo výške 1 711 980 Sk voči dlžníkovi C., a. s., z ktorej vznikol žalovanému záväzok zaplatiť žalobcovi odplatu za postúpenie pohľadávok vo výške 1 711 980 Sk. Na základe tejto prvej zmluvy o postúpení pohľadávok sa žalovaný stal veriteľom dlžníka C. s pohľadávkou vo výške 1 711 980 Sk. Dňa 27.10.1998 uzavrel C. ako postupca a žalovaný ako postupník, zmluvu o postúpení pohľadávok, na základe ktorej sa žalovaný stáva veriteľom pohľadávok voči P., a z ktorej mu vznikol záväzok zaplatiť C. odplatu za postúpenie pohľadávok vo výške 1 711 980 Sk. Na základe tejto druhej zmluvy o postúpení pohľadávok sa žalovaný stal dlžníkom veriteľa C. so záväzkom vo výške 1 711 980 Sk. Dňa 27.10.1998 bola medzi účastníkmi C. a žalovaným uzavretá dohoda č. 192/98, na základe ktorej boli započítané pohľadávky žalovaného voči C. vo výške 1 711 980 Sk nadobudnuté od V. proti pohľadávke C. voči žalovanému na zapltenie odplaty vo výške 1 711 980 Sk. Je preto nepochopiteľné, neodôvodniteľné a nesprávne skutkové zistenie prvostupňového súdu opísané na strane 5 napadnutého rozsudku, podľa ktorého „dlžník V. C. mal proti získaným pohľadávkam I. vzájomné započítateľné pohľadávky voči V.“. O takéto nesprávne a ničím nepodložené skutkové zistenie, ktoré je v príkrom rozpore s vykonaným dokazovaním, potom oprel súd svoje rozhodnutie, ktorým žalobu zamietol. Z uvedeného považuje odvolateľ za zrejmé, že žalovaný nadobudnuté pohľadávky voči C. použil v celej výške 1 711 980 Sk na započítanie proti svojmu záväzku voči C. vo výške 1 711 980 Sk. Inak laicky povedané, žalovaný nadobudnutými pohľadávkami „zaplatil“ svoj záväzok voči C.. Žalovaný tak na 100 % využil nominálnu hodnotu nadobudnutých pohľadávok ku svojmu prospechu, a preto nárok žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia predstavuje tiež sumu 1 711 980 Sk. Z uvedených dôvodov navrhuje, aby odvolací súd zmenil napadnutý rozsudok tak, že žalobe vyhovie a zaviazže žalovaného nahradiť mu trovy konania.

Najvyšší súd SR, ako súd odvolací, prejednal odvolanie žalobcu podľa § 212 ods. 1 OSP a napadnutý rozsudok podľa § 221 ods. 1 písm. h/ OSP zrušil a podľa odseku 3 tohto ustanovenia vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Vychádzal zo zistenia, že

predmetom sporu je žalobcom uplatnené právo na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 451 Občianskeho zákonníka. Podľa tohto ustanovenia, kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať. Bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov. Žalobca tvrdí, že 27.10.1998 uzavrel so žalovaným dohodu o postúpení pohľadávok v celkovej výške 1 711 980 Sk. Išlo o pohľadávky voči akciovej spoločnosti C.. Účastníci v čl. IV zmluvy dohodli, že postupník je oprávnený s postúpenou pohľadávkou nakladať podľa svojho vlastného uváženia. Dňom podpísania tejto zmluvy prináleží postupníkovi všetko, čo dlžník splní z postúpenej pohľadávkou a to aj v prípade, ak sa plnilo na účet postupiteľa. V čl. V bolo dohodnuté, že postupník sa zaväzuje uhradiť postúpenú pohľadávkou postupiteľovi do 17.11.1998. V článku VI v bode 2 je uvedené, že zmluva zaniká zaplatením postúpenej pohľadávkou postupníkom na účet postupiteľa, v prípade nezaplatenia pohľadávkou postupníkom po termíne dohodnutom v čl. V alebo vzájomnou dohodou zmluvných strán. Medzi účastníkmi nie je sporné, že žalovaný za pohľadávky nezaplatil a zmluva zanikla. Zánikom zmluvy sa majiteľom postúpených pohľadávok mal znovu stať žalobca, resp. jeho predchodca. Žalovaný však tvrdí, že pohľadávky postúpené právnym predchodcom žalobcu, teda spoločnosťou V. započítal. Podľa § 580 Občianskeho zákonníka, ak veriteľ a dlžník majú vzájomné pohľadávky, ktorých plnenie je rovnakého druhu, zaniknú započítaním, pokiaľ sa vzájomne kryjú, ak niektorý z účastníkov urobí voči druhému prejav smerujúci k započítaniu. Zánik nastane okamihom, keď sa stretli pohľadávky spôsobilé na započítanie. Započítanie, podľa citovaného ustanovenia, je zánik vzájomne sa kryjúcich pohľadávok patriacich vzájomne veriteľovi a dlžníkovi. Spis síce obsahuje dohodu č. 192/98 zo dňa 27.10.1998, podľa ktorej žalovaný a C. započítali vzájomné pohľadávky, teda pohľadávkou žalovaného voči C. postúpenú žalobcom s označenými pohľadávkami, ktoré boli pohľadávkami akciovej spoločnosti P.. Z celého obsahu spisu však nie je možné zistiť ani overiť tvrdenia žalobcu, že žalovaný sa ďalšou dohodou mal stať dlžníkom voči spoločnosti C. a pohľadávkami žalobcu tak zaplatil dlh C. voči P.

Prvostupňový súd bez toho, aby zistil, či v predmetnom prípade ide o pohľadávky spôsobilé na započítanie, svoje rozhodnutie založil na tom, že nie je zákonné požadovať zaplatenie odplaty za postúpené pohľadávky, ktoré zanikli zápočtom vykonaným

dlžníkom pôvodného postupcu. Predmetom sporu je však vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré mal získať žalovaný tým, že získal pohľadávky, ktoré nezaplatil. Žalovaný mal právo s pohľadávkou naložiť podľa vlastného uváženia, teda mal právo aj túto pohľadávkou započítať. Je však potrebné zistiť, či v predmetnom prípade išlo vôbec o pohľadávky spôsobilé na započítanie zo strany C., teda či išlo o pohľadávky, ktoré mal voči pôvodnému postupcovi V. získané od P., alebo či to bol jeho dlh voči P. ako to tvrdí žalobca. Ak k započítaniu nedošlo, zánikom zmluvy o postúpení pohľadávok uzavretej medzi V. a žalovaným, sa vlastníkom pohľadávok znovu stal žalobca. Pokiaľ išlo o pohľadávky spôsobilé na započítanie, pohľadávka zanikla skôr, zrejme ešte 27.10.1998 a v tejto výške sa potom znížil aj dlh postupcu V. Je však možná aj situácia ako to tvrdí žalobca, že žalovaný prevzal na seba od C. jeho dlh voči P., čiže by vôbec nemohlo dôjsť k vzájomnému započítaniu, lebo nejde o vzájomné pohľadávky.

Z uvedených hľadísk je teda potrebné skúmať, či vzniklo žalobcovi právo voči žalovanému na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktorého sa v danom spore domáha, to znamená, že je potrebné nepochybné zistiť, či sa žalovaný na úkor žalobcu obohatil, alebo nie. Vzhľadom na uvedené dôvody odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí o veci samej je potrebné rozhodnúť aj o trovách odvolacieho konania.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

V Bratislave dňa 27. februára 2008

JUDr. Margita F r i d o v á, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: